ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Ostravě rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu Mgr. Tomáše Zubka a soudců Mgr. Dušana Broulíka a Mgr. Davida Mařádka ve věci

žalobce: **JUDr. Pavel K.**, narozený dne xxx
bytem xxx

proti
žalované: **Česká republika – Vrchní soud v Olomouci**, IČO 64124533
sídlem Masarykova třída 609/1, 779 00 Olomouc

o uložení povinnosti zařazení do rozvrhu práce a přidělovaní práce
o odvolání žalobce proti rozsudku Okresního soudu v Olomouci ze dne 27. 6. 2024, č. j. 23 C 30/2021-115

takto:

I. Rozsudek soudu prvního stupně se **potvrzuje**.

II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení.

Odůvodnění:

1. Okresní soud napadeným rozsudkem zamítl žalobu, aby žalované byla uložena povinnost zařadit žalobce ode dne 1. ledna 2024 do rozvrhu práce ve funkci předsedy senátu a přidělovat mu podle něj práci, a současně rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Okresní soud věc projednal podle § 115a o. s. ř. bez nařízení jednání. Předně konstatoval, že byť proti sobě stojí názor Ústavního soudu vyjádřený v odůvodnění usnesení ze dne 24. 5. 2022, sp. zn. Pl. ÚS 32/21 a Nejvyššího soudu v usnesení ze dne 29. 8. 2023, sp. zn. 21 Cdo 450/2023 v otázce pravomoci soudu projednat a rozhodnout věc v občanském soudním řízení, je vázán právním názorem dovolacího soudu (§ 243g, § 226 odst. 1 o. s. ř.). Po skutkové stránce vyšel ze shodných tvrzení účastníků, že žalobce ke dni podání žaloby (26. 5. 2021) vykonával funkci soudce a funkci předsedy senátu u

Shodu s prvopisem potvrzuje Dagmar Karkošková.

Vrchního soudu v Olomouci. Žalobce dosáhl věku 70 let dne xxx. Žalovaný žalobce nezařadil do rozvrhu práce účinného od 1. 1. 2024 a od tohoto data mu nepřiděluje práci.

2. Po právním zhodnocení věci prvostupňový soud dospěl k závěru, že žaloba není důvodná. Podle § 103 odst. 3 zákona o soudech a soudcích jsou předsedové senátů vrchního soudu jmenováni předsedou tohoto soudu z řad soudců daného soudu a podle § 108 odst. 3 písm. a) zákona o soudech a soudcích pak funkce předsedy senátu zaniká zánikem funkce soudce. Funkce soudce podle § 94 písm. a) zákona o soudech a soudcích zaniká uplynutím kalendářního roku, v němž soudce dosáhl věku 70 let. Jelikož žalobce dosáhl věku 70 let dnem xxx, zanikla jeho funkce soudce uplynutím kalendářního roku 2023 [§ 94 písm. a) zákona o soudech a soudcích] a současně tak zanikla jeho funkce předsedy senátu [§ 108 odst. 3 písm. a) zákona o soudech a soudcích]. Otázku, zda funkce soudce žalobce zanikla uplynutím kalendářního roku 2023, okresní soud v tomto řízení, po připuštění změny žaloby, posuzoval jako otázku předběžnou. Soulad zákonů nebo jejich jednotlivých ustanovení s ústavním pořádkem je oprávněn posuzovat pouze Ústavní soud [čl. 87 odst. 1 písm. a) Ústavy]. Obecný soud k tomuto oprávněn není. Soudce je při rozhodování vázán zákonem a mezinárodní smlouvou, která je součástí právního řádu; je oprávněn posoudit soulad jiného právního předpisu se zákonem nebo s takovou mezinárodní smlouvou. Dojde-li soud k závěru, že zákon, jehož má být při řešení věci použito, je v rozporu s ústavním pořádkem, předloží věc Ústavnímu soudu (čl. 95 Ústavy). Okresní soud podal (původně v žalobě o určení, zda zaniká funkce soudce žalobce ke dni 31. 12. 2023) návrh na zrušení ust. § 94 písm. a) zákona o soudech a soudcích, neboť došel k závěru, že předmětné zákonné ustanovení je v rozporu s ústavním pořádkem pro jeho diskriminační povahu a z toho vyplývající porušení čl. 26 Listiny základních práv a svobod. Návrh byl usnesením Ústavního soudu odmítnut pro nedostatek aktivní legitimace okresního soudu k podání návrhu, předmětné ust. § 94 písm. a) zákona o soudech a soudcích je nadále platným a účinným zákonným ustanovením, kterým je soud při svém rozhodování vázán a toto v rámci právního zhodnocení v nyní projednávané věci aplikoval. Žalobcova funkce soudce a funkce předsedy senátu Vrchního soudu v Olomouci zanikla uplynutím kalendářního roku 2023, neboť se jednalo o kalendářní rok, v němž žalobce dosáhl věku 70 let, současně zanikl i pracovní vztah žalobce, když funkce soudce je veřejnou funkcí, která je vykonávána v pracovním vztahu, jehož zánik splývá se zánikem veřejné funkce soudce (viz bod 24 odůvodnění usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2023, sp. zn. 21 Cdo 450/2023, nebo rozsudek téhož soudu ze dne 28. 3. 2018, sp. zn. 21 Cdo 3462/2017). Žalované tedy nelze uložit povinnost zařadit žalobce v této funkci do rozvrhu práce žalované s účinností od 1. 1. 2024 a přidělovat mu dle takového rozvrhu práce práci. Z uvedených důvodů soud prvního stupně žalobu zamítl.

3. Proti rozsudku okresního soudu podal odvolání žalobce, který namítal, že okresní soud věc nesprávně právně posoudil, byť si je vědom, že s ohledem na čl. 95 odst. 1 Ústavy nemohl dost dobře rozhodnout jinak. Jelikož není žádným z aktivně legitimovaných subjektů podle § 64 zákona o Ústavním soudu, nemá jinou možnost, než iniciovat přezkum souladu § 94 písm. a) zákona o soudech a soudcích s ústavním pořádkem cestou ústavní stížnost po vyčerpání všech prostředků dostupných v řízení před obecnými soudy. Žalobce zopakoval argumentaci o diskriminační povaze předmětného ustanovení § 94 písm. a) zákona o soudech a soudcích z důvodu věku. Zdůraznil, že za nejzásadnější považuje především rozdíl mezi právní úpravou zániku funkce soudců obecných soudů podle shora uvedeného ustanovení a právní úpravou výkonu funkce soudců Ústavního soudu, která obdobný důvod zániku funkce neobsahuje. Obsah funkce soudce Ústavního soudu je totožný s obsahem funkce soudce obecného soudu. Osobní dispozice pro výkon funkce soudce Ústavního soudu by tak z hlediska mentálních a zejména kognitivních schopností měly být stejné, jako pro soudce obecných soudů. Důvod zániku funkce soudce v § 94 písm. a) zákona o soudech a soudcích je zřejmě konstituován ve vazbě na dosažený věk na základě úvahy, že ve věku sedmdesáti let již soudce obecného soudu není s to s ohledem na úbytek mentálních schopností v závislosti na přibývajícím věku tuto funkci řádně vykonávat. Pokud by tomu tak ale mělo být, pak žalobce nevidí žádný důvod, proč obdobná úprava není zakomponována do zákona o Ústavním soudu. Důsledkem právní úpravy obsažené v § 94 písm. a) zákona o soudech a soudcích je nerovné zacházení s osobami ve srovnatelném postavení. Zatímco žalobci ke dni 31. 12. 2023 z důvodu věku zanikla funkce soudce obecného soudu, byl jeho spolužák z ročníku na tehdejší Právnické fakultě UJEP doc. JUDr. Jan S.

jmenován počátkem roku 2023 do funkce soudce Ústavního roku na dobu desíti let poté, co dosáhl sedmdesáti let věku, jak žalobce zjistil z veřejných zdrojů. Věk sedmdesáti let by v průběhu výkonu své funkce měli dovršit i další soudci Ústavního soudu v čele s jeho předsedou a již v minulosti vykonával svoji funkci do osmdesáti let bývalý předseda Ústavního soudu JUDr. Pavel Rychetský. Žalobce ponechal odvolacímu soudu na zvážení, zda by nebylo vhodné řízení přerušit a věc postoupit Ústavnímu soudu s opětovným návrhem na zrušení ustanovení § 94 písm. a) zákona o soudech a soudcích. Takový postup (v případě závěru odvolacího soudu, že shora uvedené ustanovení je v rozporu s ústavním pořádkem) podle názoru žalobce umožňuje stav, kdy došlo ke změně žaloby, a předmětem řízení je jiný nárok, než který byl podkladem pro předchozí rozhodnutí Ústavního soudu v této věci. Kromě závěru, že zde není žádný soud, který by o žalobě mohl rozhodnout, s nímž polemizuje shora uvedené rozhodnutí Nejvyššího soudu, byl zásadním argumentem odůvodňujícím předchozí rozhodnutí Ústavního soudu závěr, že na požadovaném určení nemá žalobce právní zájem. Nyní je však předmětem řízení nárok na plnění, který nemusí splňovat podmínku uvedenou v § 80 o. s. ř. Ústavní soud by proto mohl a měl rozhodnout meritorně. Meritorní přezkum souladu ustanovení § 94 písm. a) zákona o soudech a soudcích s ústavním pořádkem je přitom důvodem, proč žalobce zahájil toto řízení. Žalobce navrhoval, aby odvolací soud rozsudek okresního soudu změnil a žalobě vyhověl.

4. Žalovaná (prostřednictvím vyjádření předsedy Vrchního soudu v Olomouci) ponechala rozhodnutí na úvaze odvolacího soudu, přitakávajíc argumentaci žalobce.

5. Krajský soud jako soud odvolací (§ 10 odst. 1 o. s. ř.) po zjištění, že odvolání žalobce proti rozsudku soudu prvního stupně bylo podáno ve lhůtě uvedené v § 204 odst. 1 o. s. ř., přezkoumal, bez jednání (§ 214 odst. 3 o. s. ř.), rozsudek soudu prvního stupně, včetně řízení předcházející jeho vydání (podle pravidel uvedených v § 206, § 212 a § 212a odst. 1, 3 a 5 o. s. ř.) a dospěl k závěru, že odvolání důvodné není.

6. Skutková zjištění popsaná v bodě 14 napadeného rozsudku odvolací soud jako správná a úplná přejímá a v plném rozsahu na ně odkazuje. Odvolací soud se ztotožňuje zcela rovněž s právním posouzením věci a nemá co podstatného k němu dodat.

7. Soud prvního stupně správně konstatoval, že je vázán v otázce pravomoci soudu projednat a rozhodnout věc v občanském soudním řízení právním názorem dovolacího soudu. Nicméně na druhou stranu nelze odhlédnout od skutečnosti, že Ústavní soud se odmítl zabývat věcně návrhem prvostupňového soudu na zrušení ustanovení § 94 písm. a) zákona o soudech a soudcích pro nedostatek aktivní legitimace k podání návrhu s odůvodněním, že soud v občanském soudním řízení nemá pravomoc rozhodovat o tom, zda je někdo soudcem, resp. zda něčí funkce soudce k nějakému datu zaniká. Ústavní soud sice tento závěr vyslovil ve vztahu k určovací žalobě, zda (ne)zaniká funkce soudce žalobce ke dni 31. 12. 2023, přičemž žalobce následně se souhlasem soudu změnil žalobu z určovací žaloby na žalobu o splnění nepeněžité povinnosti (zařadit jej jako předsedu senátu do rozvrhu práce Vrchního soudu v Olomouci a přidělovat mu práci soudce), ovšem s ohledem na důvody odmítnutí návrhu Ústavním soudem (nedostatek naléhavého právního zájmu byl toliko podpůrným argumentem) nepovažuje odvolací soud ve shodě se soudem prvního stupně namístě předkládat opětovně návrh na zrušení ustanovení § 94 písm. a) zákona o soudech a soudcích. Je totiž zjevné, že mezi Nejvyšším soudem a Ústavním soudem panuje rozdílný názor na otázku pravomoci soudu projednat a rozhodnout posuzovanou věc v občanském soudním řízení, přičemž odvolacímu soudu nepřísluší tento rozkol napravovat.

8. Nadto odvolací soud z věcného hlediska nesouhlasí s názorem žalobce a prvostupňového soudu, že shora uvedené ustanovení zákona o soudech a soudcích je v rozporu s ústavním pořádkem. Za přiléhavé a výstižné považuje argumenty uplatněné ve vyjádření vlády ze dne 30. 9. 2021 k návrhu Okresního soudu v Olomouci, které si dovoluje citovat. *„ (…) Navrhovatel (shodně s žalobcem) však, dle názoru vlády nesprávně, považuje za referenční skupinu ve vztahu k soudcům obecných soudů i soudce Ústavního soudu.*

Jmenování soudců Ústavního soudu na období 10 let (jak vyplývá z čl. 84 Ústavy) totiž vychází z odlišné koncepce spočívající ve stanovení pevného časově omezeného desetiletého funkčního období. Tento model má primárně zajistit, aby byla zajištěna stabilita a kontinuita rozhodovací činnosti Ústavního soudu (pouze 15 soudců), ale i do značné míry eliminovány snahy o případné politicky motivované nominace ze strany výkonné moci, resp. moci zákonodárné.

Ústavní soud též stojí mimo soustavu obecných soudů (čl. 91 odst. 1 Ústavy a contr.) Podle čl. 84 odst. 2 Ústavy jmenuje soudce Ústavního soudu prezident republiky (coby představitel moci výkonné) se souhlasem Senátu, orgánu moci zákonodárné (volba sui generis). Vzhledem k tomu, že soudcem Ústavního soudu může být podle čl. 84 odst. 3 Ústavy jmenován každý bezúhonný občan, který je mj. volitelný do Senátu a věkové a další podmínky pro jmenování soudce Ústavního soudu jsou, na rozdíl od soudce obecného soudu, záměrně odvozeny od podmínek pasivního volebního práva kandidátů do Senátu, nepřipadá nastavení horní věkové hranice pro soudce Ústavního soudu formou zákona (např. na základě zmocnění obsaženého v čl. 26 odst. 2 Listiny) u ústavních soudců v úvahu. Odlišný přístup k problematice podmínek zániku funkce Ústavního soudu je odůvodněn zajištěním funkčního systému dělby moci a systému brzd a vyvažování mezi jednotlivými složkami státní moci. Rovněž nelze pominout, že výkon funkce soudce Ústavního soudu představuje zpravidla vrchol kariérního postupu právníka (nikoliv nezbytně dosavadního soudce obecného soudu). Proto se předpokládá (a praxe to dokládá), že funkce soudce Ústavního soudu může být vykonávána i osobami staršími 70 let. (…)

Věková hranice pro obligatorní zánik funkce soudce je i z mezinárodního hlediska plně legitimní a je obecně považována za přijatelnou, což vyplývá jak z textu tzv. soft law dokumentů Rady Evropy i OSN, které ve vztahu k otázce soudcovské nezávislosti (viz článek 12 Základních zásad nezávislosti soudů OSN, resp. článek 49 doporučení Výboru ministrů Rady Evropy) zmiňují, že „soudcům (…) je zaručena funkce až do věku povinného odchodu do důchodu (…). Stejně tak Poradní rada evropských soudců (Consultative Council of European Judges – CCEJ) shledala, že praxe jmenování soudců na neomezenou dobu až do dosažení důchodového věku je v Evropě obvyklá, přičemž „tento přístup se jeví jako nejméně problematický z pohledu [soudcovské] nezávislosti (viz bod 48).

Nepřekročitelné věkové hranice soudců pro zánik funkce jsou tedy běžným rysem zahraničních právních úprav (Francie, Itálie, Německo, Rakousko, Velká Británie, jednotlivé státy USA, Austrálie aj.). Věková hranice ve výši 70 let stanovená českou právní úpravou nevybočuje z mezinárodního srovnání a ani sama o sobě není nepřiměřeně nízká. Tato hranice, jak bylo zmíněno, existuje dlouhodobě (již téměř 20 let), je stabilní, ve srovnání s předchozí právní úpravou je o pět let navýšena, nepřipouští jakoukoliv ingerenci ze strany ostatních složek státní moci, vč. moci výkonné, a o 5 let převyšuje základní hranici důchodového věku v ČR.

Nelze také dovozovat, že by příslušné pravidlo obsažené nyní v § 94 písm. a) zákona o soudech a soudcích bylo zavedeno s jakýmkoliv nelegitimním cílem (např. obměnit soudcovských stav či jeho část v souladu s vůlí politické reprezentace nebo omezit podmínky pro výkon funkce soudce v rozporu s čl. 93 odst. 1 Ústavy či čl. 26 odst. 1 Listiny).

(…) Co se týče navrhovatelem požadovaného zrušení pevně dané věkové hranice, je to právě ona, která obecně nejvíce svědčí nezávislosti a stabilitě soudnictví, a to s ohledem na obecnou spravedlnost a absenci jakékoli ingerence orgánů veřejné moci do výkonu funkce soudce. Je třeba důrazně varovat před snahou o zavedení jakéhokoli arbitrárního prvku při určení okamžiku zániku funkce soudce v souvislosti s dosažením určitého věku (opačný přístup ostatně vedl k justiční krizi v Polsku, viz např. rozsudek velkého senátu Soudního dvora ze dne 24. 6. 2019 ve věci C-619/18).

(…) Stanovení objektivní a obligatorní věkové hranice pro zánik funkce sleduje legitimní cíl řádného, nezávislého a nestranného výkonu soudnictví i profesní jistoty soudce. Je v této souvislosti obvyklým a nejvhodnějším způsobem určení okamžiku zániku funkce soudce z možných řešení. Tato věková hranice je potřebná i z hlediska zajištění organizace justice (prevence vzniku sporů, generační obměny, plánování a přípravy justičních kandidátů na výkon funkce soudce aj.). Zvolené prostředky nejsou nevhodné, neadekvátní ani nepřiměřené. Za těchto okolností zákonná úprava nevybočuje z mantinelů ústavnosti, nepředstavuje z hlediska vnitrostátního ani mezinárodního příklad protiprávní diskriminace z důvodu věku, ale naopak případ adekvátního vyvážení a zohlednění rozdílných zájmů a práv, vč. práva na svobodnou volbu povolání podle čl. 26 odst. 1 Listiny. Odlišnost spočívající v jinak nastavených podmínkách pro vrcholné představitele zákonodárné a výkonné moci, soudce Ústavního soudu a soudní exekutory má racionální základ, je nezbytná a dostatečně odůvodněná.

Jakkoliv lze souhlasit s tím, že soudce ve věku 70 let obvykle nepozbývá schopnosti a zkušenosti, které v průběhu soudcovské, ale i jiné předchozí kariéry nabyl, a může být obecně způsobilý k dalšímu výkonu funkce, zánik funkce

soudce z důvodu dosažení věku nemusí znamenat a často také neznamená definitivní konec profesního života právníka. (…)“

9. Vzhledem k výše uvedenému byl rozsudek soudu prvního stupně shledán ve výroku ve věci samé jako věcně správný a jako takový byl včetně souvisejícího výroku o nákladech řízení v souladu s ust. § 219 o. s. ř. potvrzen.

10. Rozhodnutí o náhradě nákladů odvolacího řízení je odůvodněno ust. § 224 odst. 1 za použití § 142 odst. 1 o. s. ř. Ve věci samé procesně úspěšné žalované podle obsahu spisu v odvolacím řízení žádné náklady nevznikly, proto odvolací soud rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí je možno podat dovolání, jestliže rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak, a to ve lhůtě dvou měsíců od doručení tohoto rozhodnutí k Nejvyššímu soudu ČR prostřednictvím Okresního soudu v Olomouci.

Ostrava 29. ledna 2025

Mgr. Tomáš Zubek v. r.
předseda senátu